

15

14 Nisan 1967

Vatan (Ank)

YUVARLAK MASA

Turizm Bakanlığı'nın Ulusal oyunlar gösterisi

Perihan ÇAMBEL

BİR ülkeye en başta gelir kaynağı olan kıpraşmalar turizm kıpraşmalarıdır. Bu, yerli ve yabancı turizm ile hem gelir, hem de bugünkü iktisadi yaşamın için koşul olan döviz kaynağıdır. Bir ülkeye yabancı turistleri çekmenin başlıca çaresi konforlu oteller ve banyolar ise de, diğer çareler harcalem, yani ucuz ve her keseye elverişli yaşama koşulları eğlenciler ve turistin kendi ülkesinde, yahut daha önce konukladığı ülkelerde gördüğü eğlencilerden tamamen değişik eğlencilerdir.

Turizm özellikle yabancı konuklarla döviz kaynağı olduğundan her devlet ve hükümet bununla geniş çapta ilgilenmek zorunludur. Bundan dolayı birçok ülkelerde olduğu gibi biz de bir Turizm Bakanlığı kurulmuştur. Bu bakanlık varlığını şimdiki kadar kendini Ankara halkına belli etmedi denebilir. Oysa ki Ankara bugün Türkiye'nin belli başlı turistik atraksiyonlarının bir ortamına sahiptir: Eşsiz, Hitit ve Sümer yapıtlarının bulunduğu Arkeoloji Müzesi, Ankara Kalesi, eski Ankaraya ait ve maalesef harap olmakta bulunan ev kalıntıları, Polatlı yakınındaki Hitit taş yapıtları, Anıt Kabir, Atatürk'ün Söğütözündeki küçük çiftçi evi (burada ne yazık ki Orman İdaresi Atatürk'ün diktiği çamları, kavakları ve mavi çamları kesmek üzere ve kestirdi, turistik yüzme havuzu yapılsın diye) ve Cumhurbaşkanlığı oturma yerinin külliyesindeki Atatürk'ün evi gibi. Operamız ve baleimiz de, uluslararası turizm yönünden, hareketli gösterilerin bir atraksiyonlarının çeşitliliğini sağlar. Bunların arasında en önemli yeri hiç kuşkusuz eşsiz folklor oyunlarımız tutmalıdır.

İşte bunun bilincine varmış Turizm Bakanlığı, Geçen hafta Spor Salonunda bu oyunları bütün güzellikleri ve uluslararası ödüller almış ekipleriyle birkaç bin kişilik davetli kütlesi önüne serdi. Herkes doyarsa seyretti folklor oyunlarımızı. Büyüklük için bir ibret, bir öğreni temin eden bu büyük gösteri, gelecek kuşakların ulusal kültürünün, ulusal gururunun ve kendine güzeli yaratma yönünden güven duygusunun tohumlarını ekti.

Bu oyunları seyretmiş olan küçük ve genç kuşaklarda, ulusal başarı ve yaratıcılık yönünden bir aşağılık duygusu izi bile kalamaz sanırım. Bunun için, hemen başta, bu büyük çaptaki kıpraşma için, Turizm Bakanlığı ilgililerini ve Bakanın kutlamak yerindedir.

Hint dansı üzerine yazan Rukminî Devi Arundale'nin yazdıklarını bizim folklor oyunlarımız için tekrarlamak mümkündür: Bunlar, Türk insanının ve ulusunun tarihini, Türkiye'nin ruh tarihini, gelirdin ve belirgin olmaları, kadın ve erkeğin ruhunu, kıpraşma gelişimlerini yansıtır. Bu danslarda gerçek yaratıcı bir güç olan kıpraşma, sesle ritmin bedenleşmesi biçimlenir: Türk ulusunun ağır başlı, efe ve de kıvrak ruhunun biçimlenmesi. Ekipler Spor Salonundaki gece birer birer, yarıtları danslarıyla anons edilirken karşıda bir jüri kurulu yer almış, oyunları takip ediyordu. Ne yazık ki bu kurulun o geceki çalışması yönünden ve sonuçları üzerinde hiçbir anonsun yapılmaması büyük bir eksiklik oldu Basın masasının temsilcileri de azdı ve bu güzel gece gazetelerde değeri ortasında değil de maalesef hiç yansıtılmadı. Oysa ekipler Ankaralıların sürekli alkışları ve en beğenilenler sıradaki ışık sesleri topluyorlardı. Gıysilerinin parlaklığı, renkleri, daha doğru sivah olanların bile başka bir renkle kombine edile-

rek renk ahenkleri üstünde durulacak ekip karakterleri arasındaydı. Mühandarlar, kız erkek bile yerli kostümlerle, gayet nazik olarak konukları davetiyelerinde belirgin yerlerine götürürken bile bu yerli giysisi güzelliklerini göstermemiş miydiler? Bu genç mühandarlar, tek tek iyi bir çeşitli oyunlar üzerine kısa notlar vardı. Fakat bu bir program değildi. Oysa ki gönül isterdi izahlı bir program dağıtılsın. Hatta bir de renkli resimli, hiç değilse bir yabancı dilde de izahları olan bir broşürün gelecek gösterilere yetiştirilmesini dilemek yerinde olur. Sanımıza göre, vaktiyle Cenap Özkanla Kemal Savcının küçük kitap çıkarından başka bu konuda yapıt yoktur (1).

Projektör ışıkları altında ekiplerin geçit resmi devam etti durdu. Ağırbaşlı, kâh neşeli, kâh sadem erkek, kâh kızlı erkekli daha neşeli topluluklar, Bunların içinden muhakkak ki en düzgün, en uluslararası seviyede ölü Erzurum Ekibiydi. Bunlar birkaç gün sonra yüksek seviyeleri, yüksek disiplinleri ile belirgin bir anı yaptılar. Bunlar gerek bar oynarken, gerek kamalarla ölçülü saldırılar halinde oynarken, yüksek bir sanat heyecanını belli eden yüksek seviyeli, sevinçle oynayan sanatçılardı. Hiçbir ekip Erzurumluların gene ve gene yeniden gösterdikleri heyecanı gösterememisler. Ekiplerde gıysilerde göze çarpan bir eleman, Hititlerin külahına benzeyen baş gıysileriydi. Bununla da bu dans sanatının Ankara Arkeoloji Müzesindeki Hitit kabartmalarında nasıl belirtildiğini kolayca hatırlanabilirdi. Bu eskiye dayanma, Bursa ekibinin kalın-kılıç oyununda da belirgindi. Bursalılar kükreyerek aralarında saldırgan oyunlar yaratıyorlardı. Kılıçlar şakırdıyor, kılıçlar kalkanlara vurduca daha sert sesler çıkıyordu. Bursa oyununun en enteresan bir tarafı belki kılıçların karşılıklı duran ekip üyeleri arasında yüksekten atılarak el değistirmeleri oldu. En iyi ekiple rni biri olan Trabzonluların hasdan titremeleri, kazakvari oyunları ve eskrimi hatırlatan bir zerafetle bir çeşit düello havasını vermeleri, davulcularının tek darbeleri müthiş tempo vermesi oldu. Zaten ekiplerin bir kısmında davulcu önde gelen bir kişilikte ve önemdeydi. Karayılan gibi kâh ayak kıpramasıyla başlıyorlar, kâh sırt üstü, kâh yan olarak yere yatıp davullarını çalar-ken çeşitli gösteriler, yada koşuş turmaları yapıyorlardı. Muhakkak ki dansçıların kıpraşma ritimlerin de davulunun hızının, hünerinin büyük rolü belirgin oldu. Enteresan diğer bir dans, Gaziantepin neşeli ekibinin bir çeşit polkavari ve çiftler tarafından oynuydu. Atatürk'ün Balkan Festivallerinin birinde oynadığı ve «Ata Bar» adı verilen Artvin barı maharetle, hünerle, sanatla kara ve altın sarısı gıysileri olan Artvinliler tarafından gayda sesleriyle oynandı. Orada adı söylenmeseydi bile gene benim için Atatürk'ü anmamak mümkün değildi. Onu Dolmabahçe Sarayında bir düğünde Balıkeşir Zeybeklerini getirisinde, fra-

kıyle Aydın zeybeğini oynarken, Beylerbeyi Sarayında elinde menüül büyüyen bir dansçılar zincirine hora lideri olurken, Boğazda sal üzerinde gene halk oyunlarına önyak olurken görür oldum. Büyük lider, Türk oyunlarının en büyük anlamını yansıttı: Eşit bir ekibin içinde toplumsal duygunun şahlanması, ve ekip liderinin ekip içinde kalması, başta mendille oynasa bile. İşte bu spor Salonundaki gecede de ekipler kolektif dansın toplumsal ve liderel yönlerden önemlerini belirttiler, bazılarında birer erkek ve birer kız liderin yer almaları şeklinde...

(1) Cenab Özkan ve Kemal Savcı: Türk Millî Oyunları Türk Millî Talebe Federasyonu Yayınlarından. İstanbul. 1955.